

«KHUBLAI KHAN»,
DE SAMUEL TAYLOR COLERIDGE

Traducció d'Albert Mestres

Prefaci

El següent fragment es publica aquí a requeriment d'un poeta de gran i merescuda fama, i, pel que fa a l'opinió de l'autor, més aviat com una curiositat psicològica que a causa de cap suposat mèrit *poètic*.

A l'estiu de l'any 1797, l'autor, llavors malament de salut, es va retirar a una solitària casa de pagès entre Porlock i Linton, als confins d'Exmoor a Somerset i Devonshire. Per culpa d'una lleu indisposició, li van receptar un calmant, a efecte del qual es va adormir a la cadira al moment en què llegia la següent frase o paraules de contingut semblant a *Purcha's Pilgrimage*: «Aquí llavors el khan Khublai va ordenar que es construís un palau, amb un enorme jardí a dintre. I llavors es van tancar deu milles de terra fèrtil amb una muralla.» L'autor va seguir dormint durant unes tres hores en un son profund, almenys dels sentits exteriors, i durant aquest temps té la més absoluta certesa que no podia haver compost menys de dos-cents o tres-cents versos; si és que d'això se'n pot dir composició, ja que totes les imatges s'alçaven com a *coses* davant seu, amb una producció paral·lela de les expressions corresponents i sense cap sensació o consciència d'esforç. En despertar li va semblar que tenia un record nítid del conjunt i, agafant la ploma, tinta i paper, va escriure a l'instant i amb afany els versos que aquí es conserven. En aquest moment per desgràcia el va cridar una persona per un afer de Porlock i el va entretenir durant una hora, i de tornada a la seva habitació va trobar-se, amb no poca sorpresa i disgust, que, tot i que encara retenia

algun record vague i esvaït del sentit general de la visió, tanmateix, excepte uns vuit o deu versos i imatges aïllats, tota la resta havia desaparegut com les imatges a la superfície d'un rierol quan hi tirem una pedra, però, ai!, sense la seva posterior restauració!

Llavors tot l'encant
es trenca —tot aquest fantàstic món tan bonic
desapareix, i sorgeixen milers de cercles,
cada un desfent l'altre. No et moguis,
pobre jove!, que amb prou feines t'atreveixes a aixecar els ulls—
el rierol tornarà de seguida a la seva llisor, de seguida
les visions revindran! I sí, es queda,
i aviat els fragments esvaïts de formes precioses
reculen tremolosos, units, i ara un altre cop
el gorg esdevé un mirall.

(D'El retrat o la resolució de l'amant)

Tanmateix amb els records supervivents a la ment l'autor s'ha proposat sovint acabar ell mateix el que originalment, com si diguéssim, se li va donar. Σαμέρον ἄδιον ἄσῶ: si no és avui serà demà.

S. T. C. (1816)

KHUBLAI KHAN
O UNA VISIÓ EN UN SOMNI
FRAGMENT

A Xanadú va fer fer Khublai Khan
un delitós casal magnífic:
on l'Alf, el riu sagrat, corria
per coves fora mida per l'home
avall cap a un mar privat de sol.
Així, dos cops cinc milles de terra fètil
es van encerclar amb muralles i torres:
i hi havia jardins brillants amb riuets sinuosos,
on florien arreu els arbres d'encens;
i hi havia boscos antics com els pujols,
al voltant de camps de pastura lluent de sol.

Però, oh quin fondo avenc quimèric que es vincla
verd pujol avall a recer dels cedres!
Un lloc salvatge! El més sagrat i màgic
que mai cap dona sota la lluna minvant
hagi rondat gemegant pel seu amant dimoni!
I de l'avenc, amb revolt borboll incessant,
com si la terra amb ràpid panteix feixuc respirés,
una font potent va obrir-se camí tot d'una:
enmig del doll sobtat i intermitent
enormes trossos saltaven com quan cau pedra rebotant,
o com el boll a sota les batolles del trillaire:
i enmig dels rocs dansaires ara i sempre
es va precipitar tot d'una el sacre riu.

Reptant cinc milles amb curs laberíntic
a través de fondals i forests el riu sagrat corria,
després arribava a les coves fora mida per l'home
i s'enfonsava amb un tumult en un oceà inanimat
i enmig del tumult de lluny Khublai va sentir
veus ancestrals profetitzant la guerra!
L'ombra del casal de delit
s'ondulava enmig de les onades;
on se sentien els ritmes mesclats
de la font i de les coves.
Era un prodigi d'estranya invenció,
un assolellat casal delitós amb coves de gel!

Una donzella amb un dulcimer
em va aparèixer en una visió una vegada:
era una noia abissínia,
i com tocava el seu dulcimer
cantant al Mont Abora.
Si pogués reviure dintre meu
els seus acords i la cançó,
perquè un tan profund plaer em vencés,
el de l'alta i llarga música,
bastiria aquest casal en l'aire
l'assolellat casal, les coves de gel!

I tots els que la sentissin els hi veurien,
i tots cridarien, alerta, alerta!
Els seus ulls llampegants, els cabells a l'aire!
Treneu tres cops un cercle al seu voltant,
i tanqueu els ulls amb basarda sagrada,
que ell s'ha nodrit de bresca
i ha begut la llet del Paradís.

Els articles d'aquest número 1 de la revista *Veus baixes*,
publicats al maig de 2013,
amb ISSN 2254-5336,
es publiquen amb llicència Creative Commons:
se n'autoritza la reproducció sempre que se'n citi l'autor,
que sigui sense propòsits comercials
i que no se'n facin elaboracions derivades

